

עבר ועתיד בידינו

צילום משפחתי של מפגש בין דורי מספק מבט של תקווה על גורלם של שורדי השואה

יצירה מרגשת של הצלמת קרן גילרמן הראל העניקה כבוד אחרון לניצולת השואה דורה דרייבלט. מאחורי הצילום המרתק המופיע בבול מסתתר סיפור אישי מעניין, המייצג במהותו מסר יוצא דופן של תקווה ויצירת חיים חדשים, למרות הזיכרונות הקשים והעבר הנורא.

הצלמת

קרן גילרמן הראל היא צלמת אומנותית, ילידת תל אביב, המציגה מאז שנת 2005 את עבודותיה בתערוכות בארץ ובחו"ל. כבר מילדות אהבה קרן לצלם, ונהגה להביט בעולם דרך עינית המצלמה, אולם עברו שנים רבות עד שהתחביב הפך למקצוע ולעיסוק העיקרי.

כך תיארה קרן את הדרך אותה עברה במהלך השנים:

בזמן השירות הצבאי הוצבתי בדובר צה"ל ושימשתי כקצינת קישור לתקשורת הזרה. שם, תוך כדי ארגון מסיבות עיתונאים וליווי כתבים זרים בבסיסי צה"ל, נחשפתי לעולם התקשורת והפרסום. לאחר השחרור עבדתי כמפיקה בנציגות של טלוויזיה אמריקאית בישראל, ובמשרד פרסום. נסעתי ללמוד באוניברסיטת לונדון, במסגרת זו למדתי צילום במשך שלוש שנים, ושם גם זכיתי להציג בפעם הראשונה תערוכה מיצירותיי.

מספר שנים לאחר מכן נסעתי לניו יורק שם למדתי צילום ואומנות. זכיתי להציג תערוכת צילומים באחת הגלריות החשובות בניו יורק, ובעקבות זו התגליתי כצלמת אומנותית, והצגתי בעשרות תערוכות בכל רחבי העולם.

התמונה

לרגל חגיגות ה-60 שנה למדינת ישראל יזם בנק הפועלים תחרות בין 60 צלמים לעיצוב כרזה בה יוצג דגל ישראל.

מבחינתה של קרן הייתה זו ההזדמנות להוציא לפועל רעיון עליו חשבה זה זמן רב, ואשר התבסס על היכרותה עם בנות משפחתה של דורה דרייבלט.



ארבעה דורות:

הסבתא רבא -
דורה דרייבלט,

הבת -
הלן שגיא,

הנכדה -
יעל הר צבי,

הנינה -
דניאלה הר צבי.

התמונה

הכרתי את יעל, הנכדה של דורה, עוד כשהיינו בנות 4, ובמשך כל השנים אנו חברות טובות. הקשר המיוחד הזה עם המשפחה העניק מבחינתי משמעות מיוחדת לאפשרות ההנצחה של דורה, אותה הכרתי כל חיי. פניתי אל בנות המשפחה, שהייתה מאוד קרובה אלי, ושאלתי אם יסכימו שאצלם ארבעה דורות של נשים באותה משפחה. הן התרגשו מן הרעיון והסכימו ברצון.

פרסתי על השולחן דגל בד של ישראל, והנחתי עליו את זרועותיהן של דורה, הסבתא רבא, ושל דניאלה הנינה. אהבתי מאוד את סימני הגיל הניכרים בזרועה של דורה, עם המספר המקועקע בה ושדהה בחלקו עם השנים, ואת ידה המלאה של התינוקת.



התמונה

הצילום הועלה, יחד עם הצעותיהם של הצלמים האחרים, לאתר האינטרנט של YNET והציבור התבקש להצביע עבור הצילום המועדף עליו. התמונה זכתה במקום הראשון בתחרות, בפער של עשרות אלפי קולות. הצילום הופיע בשלטי חוצות, וזכה לפרסום רב. הענקתי עותק מן התמונה למשכן הנשיא, ולמוסד יד ושם. התמונה המקורית נרכשה על ידי אספן, שתרם אותה למוזיאון תל אביב.



דורה דרייבלט

דורה דרייבלט לבית ברן נולדה ב-15 בספטמבר 1922 בעיר לודז' שבפולין. לאביה, מר סמואל ברן, היה בית חרושת לייצור שמיכות פוך, ושתי חנויות בהן נמכרה תוצרת המפעל. המשפחה חיה ברווחה, בבית גדול בו היה לכל אחד מחמשת הילדים חדר משלו. כולם זכו ללמוד בגימנסיה, ואם המשפחה נהגה לנסוע לנופש מידי קיץ. כל זה הסתיים עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, והשתלטות הנאצים על העיר לודז'. ב-1 במרץ 1940 הועברו בני המשפחה, כמו כל יתר יהודי העיר, אל גטו הנורא של ליצמנשטאדט.

מן הגטו נשלחה דורה לעבודת פרך בפוזן, ובמחצית שנת 1943 נשלחה למחנה אושוויץ, שם הייתה כלואה עד חודש ינואר 1945. עם פינוי המחנה היא הועברה בצעדות המוות למחנה רוונסבריק, ולאחר כך למלכוב, משם שוחררה ביום 7 במאי 1945. דורה נהגה לחגוג מידי שנה את יום הולדתה ביום השחרור מן המחנה, ביום בו נולדה מחדש.

בשנת 1953 הוכן מסמך מזעזע בציניות שלו, בו מצוינים ביובש נקדני מספר הימים עבורם זכאית דורה לפיצויים. על פי חישוב זה היא הייתה כלואה 1893 ימים, שכל אחד מהם "זיכה" אותה בסכום של 5 מרקים גרמניים.

דורה דרייבלט

דורה שרדה את תקופת השואה אולם נותרה בודדה בעולם. אביה, סמואל ברן, אמה, חיה לבית רוזנבלום, וארבעת אחיה, כולם נרצחו על ידי הנאצים. על הקורות אותה בשלב זה סיפרה בתה, הלן שגיא:

אמרו לה שאין טעם לנסות ולחזור ללודז', כיוון שלא נותר שם דבר. היא יצאה מן המחנה יחפה, עם שתי חברות, והלכה ללא מטרה ממקום למקום, עד אשר הגיעה לאחת העיירות בחלקה המזרחי של גרמניה, שם היה מחנה אספקה של הצבא האדום. מפקד המחנה היה קצין יהודי בשם דרייבלט, שקיבל את שלוש הנשים היהודיות, ודאג להן למזון ולבגדים.

כשנה לאחר מכן הוא הציע לדורה נישואין, ובתמונת החתונה הוא מופיע במדי הצבא האדום.



דורה דרייבלט

דורה ובעלה, שהיה צורף במקצועו, נותרו לגור בברלין המערבית, שם פתחו חנות תכשיטים. דורה התמחתה בעיצוב תכשיטים, אותם תכננה בחוש אומנותי ואסטי מפותח.



דורה דרייבלט

דורה לא הסכימה לדבר על העבר בתקופה הנוראה אותה עברה, ונהגה לומר כי מה שהיה, היה, וחשובים רק ההווה והעתיד. ברוח זו פעלה כל ימיה, השתדלה למצות את החיים בחברת בתה, הנכדות והנינים.



דורה בחתונת הנכדה, אורית, אמה של דניאלה

אם היו אומרים לדורה בימים הנוראים בהם שהתה במחנות הריכוז, כי תזכה להגיע לגיל 87, ולחבוק ארבעה נינים בארץ ישראל, הייתה בוודאי מסרבת להאמין. העובדה שזכתה לכך למרות כל מה שעברה, היא לב לבו של מסר התקווה, אותו מצליחים התמונה והבול להעביר לעולם כולו.

הבול

לאור ההצלחה הרבה לה זכה הצילום, החליטה קרן לנסות ולהפוך אותו גם לבול דואר לזכר השואה. היא פנתה אל חברת הדואר והציעה להכין בול מן היצירה. ב-27 בינואר 2010 הונפק בול דואר לרגל יום הזיכרון הבין-לאומי להנצחת קורבנות השואה. יצירתה של קרן גילרמן הראל עובדה על ידי המעצבת אסנת אשל לצורך הצגה בבול.



המספר החקוק על הזרוע

המספר אשר נחקק על זרועה של דורה דרייבלט דהה עם השנים, וחלקים מן הספרות נמחקו. לצורך שילוב התמונה בבול שיפצה המעצבת את הקעקוע ושיחזרה את חלקי הספרות שנמחקו.



המספר המקועקע כפי שהופיע בצילום המקורי



המספר המקועקע כפי שהופיע בבול

הטבעת על אצבעה של דורה

בזמן הצילום ענדה דורה על אצבעה טבעת זהב בעלת עיצוב מיוחד, המורכב משלושה סוגי זהב. את הטבעת הזו, המבצבצת בצילום מתחת לזרועה של דניאלה התינוקת, ביקשה דורה לפני מותה להוריש לקרן גילרמן הראל, לאות תודה על שהנציחה אותה בצילום.



הטבעת כפי שהופיעה בבול



הטבעת על אצבעה של קרן

סוף דבר

דורה דרייבלט איזנברג זכתה לראות את הכרזה שהופקה מן הצילום, והתרגשה מאוד מערכה של התמונה כזיכרון לזמנים האפלים ומן התקווה שהיא מבטאת. את הבול, למרבה הצער, כבר לא זכתה לראות. דורה דרייבלט נפטרה ביום שישי, 23.10.2009, בגיל 87. היא השאירה אחריה בת, שתי נכדות וארבעה נינים.



משפחתה של דורה מצולמת למרגלות אחת הכרזות שהוצבו בתל אביב